

Η σωματική τιμωρία των παιδιών παραβιάζει το θεμελιώδες δικαίωμά τους στο σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας, είναι ωστόσο κοινωνικά και νομικά αποδεκτή σε πολλές χώρες του κόσμου. Πολλοί διεθνείς οργανισμοί για τα δικαιώματα του παιδιού συστήνουν τη ρητή απαγόρευσή της επειδή βλάπτει την ψυχική και σωματική υγεία των παιδιών και συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού και του παγκόσμιου δικαιώματος στην ίση προστασία σύμφωνα με τον νόμο.

Ελληνικό Δίκαιο

Σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι ανήλικοι είναι πλήρη υποκείμενα συνταγματικών δικαιωμάτων. Το **άρθρο 2 παρ.1** του Συντάγματος ανάγει τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας και το **άρθρο 5 παρ. 2** κατοχυρώνει το δικαίωμα προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας όλων όσων βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια.

Σχολείο, προσχολική φροντίδα και πλαίσια φιλοξενίας

Στο πλαίσιο της σχολικής πειθαρχίας, η σωματική τιμωρία απαγορεύεται ρητά στον χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με το **άρθρο 13 παρ. 8** του Π.Δ. 201/1998. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο νόμος **3328/2005**, **άρθρο 21** (ΦΕΚ 80Α/1-04-2005) απαγορεύει την επιβολή οποιασδήποτε μορφής σωματικής τιμωρίας σε μαθητές που παρεκκλίνουν από την προσήκουσα διαγωγή. Επιπλέον το Υπουργείο Παιδείας εξέδωσε την **εγκύκλιο Γ2/22673/02.03.2006** με θέμα «επιβολή σωματικής τιμωρίας σε μαθητές». Διάταξη ρητής απαγόρευσης της σωματικής τιμωρίας διέπει τη λειτουργία των δημοτικών παιδικών-βρεφονηπιακών σταθμών, η παραβίαση της οποίας μάλιστα αποτελεί «σοβαρότατο πειθαρχικό παράπτωμα», σύμφωνα με το αρ. 14, παρ. 1 της ΚΥΑ 16065/2002 (ΦΕΚ Β 497/22-4-2002). Επίσης, οι σωματικές ποινές «απαγορεύονται αυστηρά» στο πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Παιδικής Μέριμνας (αρ. 23, παρ. 2 ΥΑ Γ 2β/1984 ΦΕΚ Β 860).

Οστόσο, ρητή απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας ως πειθαρχικού μέτρου απουσιάζει από τις διατάξεις που ρυθμίζουν άλλους χώρους φροντίδας παιδιών, όπως είναι οι παιδικοί-βρεφονηπιακοί σταθμοί, που ιδρύονται και λειτουργούν από φιλανθρωπικά ιδρύματα, ή τα πλαίσια φιλοξενίας, όπως οι Παιδουπόλεις του (πρώην) Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας, που πλέον έχουν υπαχθεί στην αρμοδιότητα των Περιφερειακών Συμβουλίων Υγείας και Πρόνοιας (ΠΕΣΥΠ).

Οικογένεια

Στον χώρο της οικογένειας, το **άρθρο 1518** του Αστικού Κώδικα, το οποίο προσδιορίζει ενδεικτικά το περιεχόμενο της επιμέλειας (μέρος της γονικής μέριμνας), δεν εξαιρεί ρητά τη

σωματική τιμωρία από τα σωφρονιστικά μέτρα που επιτρέπεται να επιβάλλουν οι γονείς στα παιδιά τους για τη διαπαιδαγώγησή τους. Συγκεκριμένα η διάταξη προβλέπει ότι « η **λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου** ». Η υπέρβαση των ορίων που επιβάλλει το άρθρο 1518 συνιστά κακή άσκηση της γονικής μέριμνας και επισύρει τις συνέπειες του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο το δικαστήριο μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο (αφαίρεση γονικής μέριμνας ή επιμέλειας). Ωστόσο, ο **νέος Νόμος 3500/06** για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας που ψηφίστηκε πρόσφατα, απαγορεύει την άσκηση σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου ως μέσο σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, με τη ρητή διευκρίνιση - στην αιτιολογική έκθεση- ότι η σωματική τιμωρία δεν περιλαμβάνεται στα επιτρεπτά μέτρα σωφρονισμού του άρθρου 1518 του Αστικού Κώδικα και ότι η χρήση της επισύρει για τους γονείς τις συνέπειες της κακής άσκησης της γονικής μέριμνας.

Συγκεκριμένα στο άρθρο 4 προβλέπεται ότι η σωματική βία σε βάρος ανηλίκων ως μέσον σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους επιφέρει τις συνέπειες του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα. Στην αιτιολογική έκθεση ως **προς** το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται μεταξύ άλλων: «*Με τη ρύθμιση του άρθρου 4 καθίσταται σαφές ότι η σωματική τιμωρία σε βάρος τέκνων δεν περιλαμβάνεται στα επιτρεπτά μέτρα σωφρονισμού του άρθρου 1518 του Αστικού Κώδικα σύμφωνα άλλωστε και με τις σύγχρονες παιδαγωγικές απόψεις. Συνιστά περίπτωση κακής άσκησης της επιμέλειας και για το λόγο αυτόν επιφέρει την εφαρμογή του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο. Ως σωματική βία πρέπει να αντιμετωπίζεται κάθε πράξη επιβολής πόνου ή σωματικής δυσφορίας σε ανήλικο, με σκοπό το σωφρονισμό ή τον έλεγχο της συμπεριφοράς του*».

Εισαγγελική διάταξη εφαρμόζει το νέο νόμο για τη σωματική τιμωρία των παιδιών

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν. 2101/1992)

Στη **Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού**, το άρθρο 19 αξιώνει από τα κράτη να πάρουν «*όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί*».

Άλλα άρθρα της Σύμβασης που αναφέρονται στην προστασία του παιδιού από τη σωματική

τιμωρία είναι: το άρθρο 3, το οποίο προβλέπει ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά «πρέπει να λαμβάνεται πρώτιστος υπόψη το συμφέρον του παιδιού»· το άρθρο 6, το οποίο απαιτεί από τα συμβαλλόμενα Κράτη να «εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού»· το άρθρο 28, για το δικαίωμα στην εκπαίδευση, που προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη «παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση»· το άρθρο 37, το οποίο απαιτεί από τα Κράτη να επαγρυπνούν ώστε «κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση»·το άρθρο 40, που προβλέπει ότι τα Κράτη αναγνωρίζουν σε «κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειάς του και της προσωπικής αξίας...».

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ν .Δ.53/1974), κατοχυρώνει τον σεβασμό της σωματικής ακεραιότητας, της τιμής και της αξιοπρέπειας του ατόμου μέσα από πλέγμα διατάξεων (άρθρα 3, 8, και 14 ΕΣΔΑ). Η σωματική τιμωρία συνιστά, και στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής, προφανή παραβίαση της σωματικής ακεραιότητας του παιδιού και έλλειψη σεβασμού στην ιδιωτική του ζωή.

Ενδεικτικά το άρθρο 3 προβλέπει ότι «ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπων ή εξευτελιστικάς»· το άρθρο 8 ότι «παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του»· το άρθρο 14: «Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως».

Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης [Δείτε τον εδώ.](#)

Το άρθρο 17 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη αναφέρει «Με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος των παιδιών και των νέων να μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον το οποίο ενθαρρύνει την πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και των σωματικών και διανοητικών δυνατοτήτων τους, τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν, είτε απευθείας είτε με τη συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, να εφαρμόσουν τα

κατάλληλα και αναγκαία μέτρα έτσι ώστε: ...β. να προστατεύσουν τα παιδιά και τους νέους από την παραμέληση, τη βία ή την εκμετάλλευση".

Περισσότερα για τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη [εδώ](#)

Διεθνή και ελληνικά κείμενα για τη σωματική τιμωρία μπορείτε να βρείτε [εδώ](#) (.pdf)